

UFRS 16 KİRALAMALAR STANDARDININ İLK UYGULAMASININ BİST'TE İŞLEM GÖREN ŞİRKETLER ÜZERİNDEKİ FİNANSAL ETKİLERİ*

Yaşam DÖĞÜŞ^a
Dr. Öğr. Üyesi Derya ÜÇOĞLU^b

Ampirik Araştırma
(Empirical Research)

*Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi
Temmuz 2021; 14 (2): 511-539*

ÖZ

UFRS 16 Kiralamalar standardı, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan dönemler için uygulanmak üzere Ocak 2016'da IASB tarafından yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu çalışmanın amacı da UFRS 16'nın zorunlu olarak uygulandığı ilk yılın (2019) sonunda, Mayıs 2020 itibarıyla BİST'te yer alan ve belirli sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler üzerindeki finansal etkilerinin tespit edilmesidir. BİST'te perakende ticaret, imalat, bilişim, inşaat ve bayındırlık ile ulaştırma, depolama ve haberleşme sektörlerinde faaliyet gösteren 227 işletmenin 2018 ve 2019 yılsonu raporları içerik analizine tabi tutulmuş, gerekli verileri açıklamış 28 işletme ile ilgili analizler yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre likidite ve karlılıkla ilgili oranların azaldığı, finansal kaldıraç arttığı ve faiz karşılama oranının azaldığı tespit edilmiştir. Yapılan bağımlı (ilişkili) örnekler t testleri doğrultusunda, ulaştırma, depolama ve haberleşme sektörleri dışındaki sektörlerde anlamlı farklılık olduğu gözlenen tek ortak oranın aktif devir hızı olduğu görülmüştür. Ve genel olarak UFRS 16 uygulanmasının finansal oranlar üzerinde yarattığı etkinin en belirgin olarak perakende ticaret sektöründe görüldüğü belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kiralamalar, UFRS/IFRS 16, Faaliyet Kiralaması, Aktifleştirme, Borsa İstanbul.

JEL Kodları: M40, M41.

APA Stili Kaynak Gösterimi:

Döğüş, Y., Üçoğlu, D. (2021). UFRS 16 Kiralamalar Standardının İlk Uygulamasının BİST'te İşlem Gören Şirketler Üzerindeki Finansal Etkileri. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 14 (2), 511-539.

* Makalenin gönderim tarihi: 05.07.2020; Kabul tarihi: 26.11.2020, iThenticate benzerlik oranı %6

^a İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, yasamdogus@hotmail.com
ORCID: [0000-0003-1346-5934](https://orcid.org/0000-0003-1346-5934).

^b İstanbul Bilgi Üniversitesi, İşletme Fakültesi, derya.ucoglu@bilgi.edu.tr
ORCID: [0000-0001-5510-3574](https://orcid.org/0000-0001-5510-3574).

ANALYSIS OF THE FINANCIAL IMPACTS OF THE FIRST IMPLEMENTATION OF IFRS 16 LEASES STANDARD ON THE COMPANIES LISTED IN BIST

ABSTRACT

IFRS 16 Leases standard was issued by IASB in January 2016 and came into effect to be applied for the periods beginning on or after January 1, 2019. This study aims to determine the financial impacts of IFRS 16 as of the end of the first year (2019) mandatory application on the companies listed in BIST as of May 2020, operating in specific sectors. Content analysis was conducted for 2018 and 2019 year-end reports of 227 entities operating in the retail trade, manufacturing, IT, construction and public works, transportation, storage and telecommunication sectors at BIST, and the reports of 28 entities that disclosed the necessary financial information were analyzed. The results confirm that liquidity and profitability ratios have decreased, financial leverage has increased, and the interest coverage ratio has decreased. According to the dependent (paired) samples t-tests, this study also finds that, except for the transportation, storage, and telecommunication sectors, the only statistically significant difference is observed in asset turnover. And in general, the effects of the application of IFRS 16 on the financial ratios are most evident in the retail trade sector.

Keywords: Leases, IFRS/IFRS 16, Operating Lease, Capitalization, Borsa İstanbul

JEL Codes: M40, M41.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The increasing use of leases as a financing resource has accelerated the joint project of the International Accounting Standards Board (IASB) and the American Financial Accounting Standards Board (FASB) to amend the IAS 17 Leases standard.

By IFRS 16 Leases standard coming into effect, the operating and finance lease classification for lessees has been eliminated, and a single accounting model based on the capitalization of lease assets and liabilities has been adopted.

In this study, content analysis has been conducted using the financial statements and footnote disclosures of 227 companies listed in BIST and operating in five different sectors to determine the financial effects of the transition to IFRS 16. Horizontal analysis and ratio analysis were performed to identify the changes in the financial position and performance of 28 companies that have disclosed the necessary data required within this study's scope.

Literature on Research

Fito, Moya, and Orgaz (2013) analyzed the 2008-2010 reports of 52 publicly held entities to evaluate the potential effects of capitalization of operating leases and determined that the energy, technology, and retail

sectors were the most affected. Similarly, Acar, Temiz, and Aktaş (2017) identified the retail sector as the highly affected one in operating lease capitalization by examining the 17 publicly held companies listed in BIST.

Öztürk (2016) evaluated the effects of IFRS 16 on liquidity and financial structure by examining two Turkish and one German airline companies using the financial data between 2010-2015. With the transition to IFRS 16, a decrease in liquidity ratios and an increase in the financial structure ratios have been identified. In the studies by Sarı, Altıntaş, and Taş (2016) and Akbulut (2017), constructive capitalization methods were implemented for determining the probable impact of IFRS 16. The results of these studies are consistent, considering the changes in total assets and liabilities and some of the financial ratios. In a similar study by Veverkova (2019), 15 European airline companies' financial data for the 2010-2016 period were used to determine the effects of IFRS 16. After recognizing unrecorded assets and liabilities with respect to operating leases, decreases in ROA and current ratio, increases in ROE and financial leverage were identified.

Xu, Davidson, and Cheong (2017) worked on the capitalization of operating leases by restating the financial statements of 165 S&P/ASX200 companies. All assets, liabilities, and all key financial ratios except the return on equity were affected by capitalization. Still, it was observed that the change in earnings did not significantly affect the market values of the companies.

Two different studies by Pardo and Giner (2018) pointed out that the financial ratios were significantly affected by the capitalization of operating leases, and the EBITDA figures of larger firms with higher market values increased substantially. The footnote disclosures related to the operating leases were identified as useful for the market participants in determining the share prices and were not considered differently from other liability items such as bank loans.

Morales-Diaz and Zamora-Ramirez (2018) estimated the effects of IFRS 16 by applying a new capitalization method to the financial data of 646 European companies operating in different sectors and listed in STOXX. The study results indicated that total assets, total liabilities, and leverage increased significantly, and the interest coverage ratio decreased. The capitalization affected mostly retail, transportation, hotel management, software, and service sectors because of their high ratio of operating lease expenses to total liabilities (operating lease intensity).

Unlike the studies using historical data, Giner, Merello, and Pardo (2019) made a five-year forecast by taking into account the 2011-2015 data for 72 companies included in the STOXX All Europe 100 index as of the beginning of 2016. Using the Monte Carlo simulation, possible scenarios were created to determine the effects of implementing the new IFRS 16 standard. The results showed that in the first year of implementation (2019),

the maturities of liabilities, liquidity, and return on assets will decrease, leverage and return on equity will increase, but the mentioned figures will not change after 2019.

Akdoğan and Doğan (2020) identified the off-balance sheet liabilities and right-of-use assets arising from operating leases by analyzing the 2017 year-end reports of six companies operating in the retail sector in BIST. They determined the effects of the IFRS 16 standard by calculating the financial ratios within the scope of both IAS 17 and IFRS 16. The results showed that the application of IFRS 16 reduced the net working capital, liquidity ratios, and asset turnover, increased financial leverage, and increased operating profit and profit before interest and tax due to the decrease in operating expenses.

Most of the studies in the literature were conducted before the announcement of the first full year financial statements in which IFRS 16 was applied. Therefore, the possible effects of the transition to IFRS 16 were identified using the estimated data obtained through the capitalization of operating leases with various capitalization models. However, this study aims to determine the financial impact of the transition to IFRS 16 based on published annual financial reports.

Method of The Research

Considering the sectors that are expected to be most affected by IFRS 16, the 2018 and 2019 year-end reports of 227 entities operating in the retail trade, manufacturing, information technology (IT), construction and public works and transportation, storage, and telecommunication sectors in BIST were examined.

To determine the effects of the first implementation of the IFRS 16 standard on the financial statements of publicly listed companies, the independent audited published reports of the companies were examined by a content analysis, and the necessary data were collected. Then, the percentage changes of certain items were calculated, and a ratio analysis was conducted.

Besides, for identifying whether the average in one group (before IFRS 16) is significantly different from the average in the other group (after IFRS 16), paired sample t-tests were performed. Finally, the overall and sector-based results were presented regarding the effects of the transition to IFRS 16.

Findings of The Research

Changes and percentage changes related to particular financial statement items of 28 companies operating in five different sectors are calculated based on pre-and post-IFRS 16 amounts. According to the percentage changes presented in Table 1, fixed assets, long-term liabilities, total liabilities, and financial expenses are determined as the most affected items.

Table 1: Percentage Changes in Particular Financial Statement Items with the Application of IFRS 16

Financial Statement Items	Total Amount (Before Application of IFRS 16) (TL)	Total Amount (Effect of IFRS 16 Included) (TL)	Change (TL)	Change (%)
Current Assets	59,895,009,164	59,605,423,123	-289,586,041	-0.48%
Fixed Assets	76,878,645,405	90,385,874,300	13,507,228,895	17.57%
Total Assets	136,773,654,569	149,991,297,423	13,217,642,854	9.66%
ST Liabilities	52,867,577,254	55,922,081,270	3,054,504,016	5.78%
LT Liabilities	32,817,807,291	43,631,329,734	10,813,522,443	32.95%
Total Liabilities	85,685,384,545	99,553,411,004	13,868,026,459	16.18%
Equity	51,088,270,024	50,437,886,419	-650,383,605	-1.27%
Total Liab. & Equity	136,773,654,569	149,991,297,423	13,217,642,854	9.66%
Revenues	161,243,512,701	161,243,512,701	0	0.00%
Cost of Sales	120,980,827,057	120,815,599,328	-165,227,729	-0.14%
Gross Profit	40,262,685,644	40,427,913,373	165,227,729	0.41%
Operating Income	11,986,928,233	13,336,009,297	1,349,081,064	11.25%
Operating income before finance income/expense	12,906,175,172	14,252,952,929	1,346,777,757	10.44%
Net income/loss before tax from continuing operations	6,937,982,897	5,987,155,301	-950,827,596	-13.70%
Net Income/Loss	5,136,466,763	4,455,461,649	-681,005,114	-13.26%
Inventories	13,789,786,498	13,789,786,498	0	0.00%
Gen. & Adm. Expenses	4,126,620,691	4,037,007,198	-89,613,493	-2.17%
Selling Expenses	15,810,071,492	14,744,897,245	-1,065,174,247	-6.74%
Financial Expenses	9,304,649,248	11,545,885,901	2,241,236,653	24.09%
Earnings per Share	46.614	44.587	-2.027	-4.35%

Paired sample t-tests for 19 financial statement items (excluding revenue) were performed at a 95% confidence interval, and according to its results, it can be concluded that there is a statistically significant difference between the amounts reported pre-and post-IFRS 16.

However, for a more detailed and in-depth analysis, paired sample t-tests for each financial statement item were conducted. The results are shown in Table 2.

Table 2: Statistical Data on the Changes in Financial Statement Items Due to the Application of IFRS 16

	Mean	Standard Deviation	Standard Error	t	Significance Level
Current Assets	-207,120,223	1,154,193,653	218,122,098	-0.950	0.351
Fixed Assets	-1,017,057,065	2,906,726,961	549,319,762	-1.851	0.075
Total Assets	-1,224,177,288	4,007,823,164	757,407,385	-1.616	0.118
ST Liabilities	-279,276,097	907,550,099	171,510,848	-1.628	0.115
LT Liabilities	-777,337,419	2,157,999,095	407,823,495	-1.906	0.067
Total Liabilities	-1,056,613,516	3,050,097,946	576,414,331	-1.833	0.078
Equity	-167,563,772	1,015,355,195	191,884,096	-0.873	0.39
Total Liab. & Equity	-1,224,177,288	4,007,823,164	757,407,385	-1.616	0.118
Revenues	-	-	-	-	-
Cost of Sales	16,456,922	57,683,603	10,901,176	1.510	0.143
Gross Profit	-16,456,922	57,683,603	10,901,176	-1.510	0.143
Operating Income	-58,737,399	108,751,511	20,552,104	-2.858	0.008
Operating income before finance income/expense	-58,655,138	108,845,010	20,569,774	-2.852	0.008
Net income/loss before tax from continuing operations	32,235,153	65,261,796	12,333,320	2.614	0.014
Net Income/Loss	22,207,147	52,091,716	9,844,409	2.256	0.032
Inventories	-	-	-	-	-
Gen. & Adm. Expenses	3,200,482	10,192,415	1,926,185	1.662	0.108
Selling Expenses	38,041,937	92,329,294	17,448,596	2.180	0.038
Financial Expenses	-88,877,123	163,962,473	30,985,995	-2.868	0.008
Earnings per Share	0.5161	0.20289	0.03834	1.346	0.19

As per the data presented in Table 2, there is no significant difference in 95% confidence interval in any of the statement of financial position items. On the other hand, regarding most of the items related to profitability (operating income, operating income before finance income/expense, net income/loss before tax from continuing operations, net income/loss, and

selling and financial expenses), there is a statistically significant difference arising from the transition to IFRS 16.

Table 3: Sectoral Breakdown of Significance Levels Related to the Changes in Particular Financial Statement Items due to the Application of IFRS 16¹

	Retail Trade	Manufacturing	IT	Transportation, Storage and Telecommunication
Current Assets	0.286	0.339	0.374	0.452
Fixed Assets	0.026	0.212	0.079	0.352
Total Assets	0.026	0.218	0.080	0.379
ST Liabilities	0.037	0.226	0.164	0.369
LT Liabilities	0.031	0.215	0.191	0.358
Total Liabilities	0.026	0.218	0.076	0.362
Equity	0.042	0.240	0.174	0.434
Total Liab. & Equity	0.026	0.218	0.080	0.379
Revenues	-	-	-	-
Cost of Sales	0.338	0.341	0.374	0.305
Gross Profit	0.338	0.341	0.374	0.305
Operating Income	0.016	0.155	0.066	0.232
Operating income before finance income/expense	0.016	0.144	0.066	0.232
Net income/loss before tax from continuing operations	0.026	0.250	0.155	0.565
Net Income/Loss	0.026	0.244	0.173	0.724
Inventories	-	-	-	-
Gen. & Adm. Expenses	0.089	0.299	0.314	0.423
Selling Expenses	0.021	0.324	-	-
Financial Expenses	0.019	0.186	0.058	0.098
Earnings per Share	0.029	0.104	0.129	0.471

In the retail trade sector, the transition to IFRS 16 created a significant difference in all items of the statement of financial position and profit or loss included in this study except current assets, cost of sales, gross profit, and general and administrative expenses.

¹ Since there are only two companies in the construction and public works sector, the calculations were not made.

Table 4: Changes in Financial Ratios Calculated According to IAS 17 and IFRS 16 and Their Significance Levels

	Percentage Change	Significance Level
Current Ratio	-5.19%	0.324
Acid-Test Ratio	-5.21%	0.325
Leverage Ratio	2.28%	0.011
ST Liab./Total Liab.+Equity	-0.49%	0.011
LT Liab./ Total Liab.+Equity	122.86%	0.004
Asset Turnover	-7.25%	0.012
Oper. Income/Net Sales	36.81%	0.001
Financial Expenses/ Net Sales	130.00%	0.001
Return on Assets (ROA)	-5.09%	0.100
Return on Equity (ROE)	-21.48%	0.356
Net Profit Margin	-7.71%	0.016
Interest Coverage Ratio	-10.02%	0.211

With the transition from IAS 17 to IFRS 16, there is a deterioration in financial ratios. The unfavorable changes are identified as follows:

- Decrease in liquidity ratios,
- Increase in the leverage ratio and the ratio of long-term liabilities in total liabilities and equity,
- Decrease in profitability ratios such as ROA, ROE, and net profit margin and decrease in asset turnover,
- Increase in the ratio of financial expenses to net sales and decrease in the interest coverage ratio.

The increase in operating profitability is related to the payments made for operating leases being recognized as operating expenses per IAS 17 but being allocated as depreciation expense and financial expense according to IFRS 16. The amounts recognized as operating expenses within the scope of IFRS 16 are lower than the amounts reported under IAS 17 as they only consist of depreciation expense and do not include financial costs. When the net income/loss figures of companies are analyzed, the decrease in profitability can be clearly observed.

Conclusion

IAS 17 standard, which enabled the off-balance-sheet accounting for assets and liabilities of lessees related to operating leases, has been replaced by IFRS 16 Leases. The IFRS 16 standard came into effect as of January 1, 2019, and has adopted the capitalization model to provide the necessary information that financial statement users need for making better decisions.

In this study, content analysis was performed using the 2018 and 2019 year-end reports of 227 entities to determine the financial impacts of IFRS 16 on companies listed on BIST. For 28 companies which disclosed the information required for the study, particular financial ratios were calculated considering both pre-IFRS 16 and post-IFRS 16 figures, and general and sector-based analysis were made regarding the financial data and ratios.

With the implementation of IFRS 16, the liquidity ratios decreased, financial leverage increased, profitability ratios decreased, and interest coverage ratio decreased due to the increase in financial expenses.

When a sector-based evaluation is made regarding the financial ratios calculated for pre-and post-IFRS 16, it is observed that the only common ratio that has a statistically significant decrease in all sectors except transportation, storage, and communication is the asset turnover. Other ratios with a statistically significant difference are the liquidity ratios for the retail trade and manufacturing sectors. In general, the impact of IFRS 16 on financial ratios is observed more clearly in the retail trade sector.

Many studies have predicted that leverage ratios will increase, liquidity and return on assets will decrease, and these results are consistent with this study's findings.

The results of the previous studies indicated that the transition to IFRS 16 will mostly affect the retail sector, which has been confirmed by this study. On the other hand, no significant differences were identified regarding some other sectors that were estimated to be highly affected. It may be considered that the reason for the lack of a common opinion on the sectors affected may be related to the economic conditions of the countries where the entities operate, and it may be possible that businesses operating in the same sector but different countries do not benefit from operating lease at similar levels. Therefore, it can be concluded that the effects of the transition to IFRS 16 will affect businesses and sectors that use operating lease more intensely as a financing tool, and these sectors may differ from country to country.

Besides, it is inevitable that the terms of the operating lease contracts signed by the entities and the methods they prefer for depreciating the right-of-use assets will affect the depreciation expenses and financial expenses, which will consequently create a decrease in profitability with the transition to IFRS 16.

1. GİRİŞ²

Bir finansman kaynağı olarak kullanılan kiralama işlemlerindeki artış, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board – IASB) ve Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu'nun (Financial Accounting Standards Board – FASB) UMS 17 Kiralama İşlemleri standardını güncelleme konusundaki ortak projelerine hız kazandırmıştır. UFRS 16'dan önce, çoğu kiralamanın da bir yıldan uzun süreli olduğu dikkate alındığında, faaliyet kiralaması ödemesi bir yükümlülük doğurmasına rağmen yalnızca gider olarak muhasebeleştiriliyordu (Nuryani, Heng ve Julieta, 2015, s.268-269).

Yalnızca kira gideri olarak muhasebeleştirme sonucunda kaldıraç oranlarının düşük ve karlılığın yüksek gösterilmesi nedeniyle UMS 17'deki faaliyet kiralaması sınıflandırması işletmeler tarafından önemli ölçüde tercih edilir hale gelmiş ve derecelendirme kuruluşları yaptıkları değerlendirmeler için aktifleştirme modelleri geliştirmek zorunda kalmıştı (Pardo ve Giner, 2018a, s.447). Uzun vadeli, iptal edilemeyen ve önemli tutarlardaki faaliyet kiralaması işlemlerinin bilanço dışında muhasebeleştirilmesi, duran varlık yatırımları için işletmelere esneklik sağlamış ve aslında işletmelerin finansal durumunun gerçeğe uygun şekilde sunumunun önünde engel teşkil etmiştir (Xu, Davidson ve Cheong, 2017, s.34).

UFRS 16 Kiralamalar standardının yürürlüğe girmesi ile birlikte kiracılar açısından faaliyet ve finansal kiralama sınıflandırması ortadan kaldırılmış ve kiracılar için kiralama haklarının ve yükümlülüklerinin aktifleştirilmesini esas alan tek bir kiralama modeli benimsenmiştir (Parlak ve Akdoğan, 2019, s.68).

Bu çalışmada da 31/12/2018 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere yayımlanmış olan UFRS 16 Kiralamalar standardının BİST'te işlem gören şirketler üzerindeki finansal etkilerinin tespit edilebilmesi amacıyla 5 ayrı sektörde faaliyet gösteren 227 firmanın finansal tabloları ve dipnotları içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma kapsamında ihtiyaç duyulan (UFRS 16 ve UMS 17 uygulanması durumunda ortaya çıkan) verileri açıklamış olan 28 firmanın finansal durum ve performanslarındaki değişimi ortaya koymak amacıyla yatay analiz ve rasyo analizi yapılmıştır. Ayrıca bir gruptaki ortalamanın (UFRS 16 öncesi) diğer gruptaki ortalamadan (UFRS 16 sonrası) önemli derecede farklı olup olmadığının tespiti için bağımlı (ilişkili) örnekler t testi yapılmış ve UFRS 16'ya geçişin etkilerine ilişkin genel olarak ve sektör bazında değerlendirmeler sunulmuştur.

² Bu çalışma, Yaşam Döğüş'ün "UFRS 16 Kiralamalar Standardının Finansal Etkileri: BİST'te Perakende Ticaret Sektörü Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiş, ancak sektör sayısı ve veri seti genişletilerek kullanılmıştır.

Literatürde bu konuda yapılmış birçok çalışma mevcut olmasına rağmen, söz konusu çalışmaların hepsi UFRS 16 standardının uygulandığı ilk tam yıl finansal tabloları yayınlanmadan önce gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmalar, çeşitli aktifleştirme modelleri ile faaliyet kiralamalarının aktifleştirilmesi sonucunda ortaya çıkan tahmini veriler kullanılarak olası etkilerin belirlenmesine yöneliktir. Bu nedenle bu çalışma, standardın uygulandığı ilk yılın sonu itibarıyla gerçek finansal etkilerin tespiti için yapılmış olan ilk araştırmalardan biri olma özelliğine sahiptir.

2. UFRS 16 KİRALAMALAR STANDARDI

2.1. Standartla İlgili Genel Bilgiler

UMS 17 standardının yerini alan UFRS 16 Kiralamalar standardı, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan dönemler için uygulanmak üzere Ocak 2016’da IASB tarafından yayımlanmıştır (Hazır, 2018, s.86)

UFRS 16 standardı yürürlüğe girmeden önce kiracılar, kiralanan varlıklarla ilgili sözleşmeleri hem kiralanan varlıkları hem de ilgili yükümlülükleri finansal tablo dışında tutacak şekilde faaliyet kiralaması olarak yapılandırma ve sınıflandırma imkanına sahipti (Frecka, 2008, s.45).

Ancak UFRS 16 ile birlikte, faaliyet kiralaması muhasebesi, varlıkların ve yükümlülüklerin hiç kaydedilmediği bir anlayıştan, bir aktifleştirme modeline dönüşmüştür. Her iki tarafça serbestçe iptal edilemeyen tüm kiralamalar (kısa vadeli ve düşük tutarlı kiralama istisnaları hariç) artık bilançoya yansıtılmaktadır. Hem IASB hem de FASB “sahiplik” modelinden ziyade “kullanım hakkı” modelinin benimsenmesini kuvvetle desteklemiştir (Mellado ve Parte, 2017, s.132).

UFRS 16’nın uygulanmasıyla birlikte, daha yoğun faaliyet kiralaması yapan sektörler doğal olarak daha büyük sonuçlarla karşılaşacaktır. Büyük denetim şirketlerinin yaptıkları çalışmalarda faaliyet kiralamalarının aktifleştirilmesinin etkileri incelenmiş ve finansal oranların bir kısmının önemli ölçüde etkileneceği görülmüştür. Bununla birlikte, diğer akademik çalışmalarda bilanço dışı varlık ve yükümlülük tutarlarının analistler tarafından düzeltilerek hisse senedi fiyatlarının ve faiz oranlarının içine zaten dahil edildiği tespit edilmiştir. Bu durum da faaliyet kiralamaları ile ilgili olarak varlıkların ve borçların aktifleştirilerek muhasebeleştirilmesine ilişkin endişelerin azalmasına yol açmıştır (Mellado ve Parte, 2017, s.132).

2.2. UFRS 16 ve UMS 17 Standartlarının Karşılaştırılması

UFRS 16 ve UMS 17 standartları, kiraya veren açısından önemli farklılıklar içermezken, kiracı açısından kiralama sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması bakımından önemli yenilikler getirmiştir.

UMS 17 standardı, ilk muhasebeleştirme öncesinde, kiralamanın faaliyet kiralaması mı, finansal kiralama mı olduğu sorusunun cevabına göre bir yönlendirme yaparken, UFRS 16 Kiralamalar standardı kiracı tarafından yapılan işlemin bir kiralama içerip içermediğine odaklanmış ve içermesi durumunda kullanım hakkı modelinin uygulanmasını temel almıştır (Karataş, 2019, s.33).

UFRS 16 ve UMS 17 standartları arasındaki temel fark, kiracının faaliyet kiralamalarını muhasebeleştirilmesi ile ilgilidir. UMS 17 kapsamında kiracının faaliyet kiralamaları ile ilgili olarak kiraya verene yaptığı ödemeler yalnızca doğrusal olarak kar veya zararda gider olarak muhasebeleştirilmekte iken, UFRS 16'da kiracının faaliyet kiralamalarını aktifleştirmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda kiracıların finansal durum tablosunun aktif tarafında kullanım hakkı varlıklarını ve pasif tarafta da kiralama sözleşmelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini raporlamaları gerekmektedir (Aslan, 2018, s.61).

UFRS 16 standardı ile birlikte, aslında kiracı açısından faaliyet kiralaması ve finansal kiralama sınıflandırması ortadan kalkmış ve istisnalar (kısa vadeli ve düşük tutarlı kiralamalar) haricinde bütün kiralamaların finansal kiralama gibi muhasebeleştirilmesi esas alınmıştır. UMS 17 kapsamında kira ödemeleri yalnızca faaliyet gideri olarak kar veya zarara yansıtılırken, UFRS 16'da kullanım hakkı varlığına ilişkin olarak hesaplanan amortisman giderinin ve yükümlülüklerden kaynaklanan finansman (faiz) giderinin muhasebeleştirilmesi söz konusudur (Serçemeli ve Öztürk, 2016b, s.42-43).

Böylece UFRS 16 ile birlikte kiracılar tarafından bilanço dışında takip edilen faaliyet kiralamaları artık finansal tablolara yansıtılmaya başlanmış ve finansal tablo kullanıcılarının işletmelerin finansal durum ve performansı hakkında daha gerçeğe uygun bilgiye erişmeleri sağlanmıştır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde UFRS 16 ile UMS 17 standardının karşılaştırılması, yeni standardın getirdikleri ve UFRS 16'ya geçişin olası etkilerinin değerlendirilmesi ile ilgili olarak yapılmış birçok çalışma mevcuttur.

Deloitte tarafından 2011 yılında yapılan anketle 284 yöneticiye faaliyet kiralaması kapsamındaki yeni muhasebeleştirme yönteminin firmaları nasıl etkileyebileceğine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Anket sonuçlarına göre yeni yöntemin önemli etkilerinin olabileceği ve firmaların bu duruma hazırlıklı olmadığı görülmüştür. Katılımcıların %68'i kaldıraç oranlarının arttığını görececeklerini (özellikle yükümlülükler/öz kaynak), katılımcıların %40'ı finansman sağlamayı zorlaştıracağını ve kiralama süresini azaltacağını ve katılımcıların %25'i de kiracıların kiralama yerine satın almayı tercih etmeye başlayabileceklerini öngörmüştür. Ayrıca katılımcıların yaklaşık

%40’ı faaliyet karlılığı ve FAVÖK üzerindeki etkilerinin de önemli olacağını belirtmiştir.

Fito, Moya ve Orgaz (2013) çalışmasında, faaliyet kiralamalarının aktifleştirilmesinin potansiyel etkilerinin değerlendirilmesi için halka açık 52 işletmenin 2008-2010 yılları raporları analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda en çok etkilenmesi beklenen sektörlerin enerji, teknoloji ve perakende sektörleri olduğu belirlenmiş, kaldıraç oranlarının arttığı, likidite ve aktif karlılığı rasyolarının ise düştüğü görülmüştür. Bu sonuçlar, İspanyol firmalarının taslak standardın yumuşatılması veya çalışmaların tamamen iptal edilmesi konusunda yaptıkları lobi faaliyetlerini açıklar nitelikte olmuştur.

Nuryani, Heng ve Julieta (2015), işletmelerin faaliyet kiralaması politikalarını belirleyen faktörleri ve faaliyet kiralamalarının aktifleştirilmesinin işletmelerin finansal rasyolarına etkilerini incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre sahip olunan maddi duran varlıkların değeri, büyüme seviyesi ve firma büyüklüğü gibi unsurların işletmelerin faaliyet kiralaması kararlarına etkisi olduğu belirlenmiştir. Birçok faaliyet kiralaması işleminin aslında firmaların yükümlülüklerini saklamak amacıyla bilanço dışında muhasebeleştirme imkanı tanınması nedeniyle tercih edildiği görüşünün de desteklendiği belirtilmiştir. Ayrıca faaliyet kiralamalarının aktifleştirilmesi sonucunda finansal rasyoların etkilendiği, bu değişimin ekonomik kararların verilmesinde kullanılan ihtiyaca uygun bilgiyi pozitif etkilediği ve aktifleştirmenin olmadığı durumlarda finansal tablo kullanıcılarını yanlış yönlendiren bilgiler sunulmuş olacağı da tespit edilmiştir.

Öztürk (2016) yaptığı çalışmada, Türkiye’de halka açık olan iki havayolu şirketi ve Almanya’da halka açık olan bir havayolu şirketinin 2010-2015 yılları arasındaki finansal verilerini kullanarak UFRS 16’nın likidite ve mali yapı üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Çalışma bulgularına göre UFRS 16’ya geçişle birlikte likidite oranlarının düşmesi ve mali yapı oranlarının yükselmesi söz konusu olup, oranlardaki değişimlerin seviyesinin de firmaların ne ölçüde faaliyet kiralaması yoluyla uçak elde ettiklerine bağlı olacağı belirlenmiştir.

Öztürk ve Serçemeli (2016a), Öztürk’ün (2016) çalışmasına da konu olan, Türkiye’de faaliyet gösteren ve uçaklarının büyük çoğunluğunu kiralama yolu ile elde eden bir havayolu şirketi üzerine yaptıkları çalışmada, yapısal aktifleştirme yöntemini kullanmıştır. Çalışma sonucunda varlıkların %29,3’ünün arttığını, yükümlülüklerin %52,2’sinin ve özkaynağın %12,5’inin azaldığını tespit etmiştir. Aktifleştirme sonucunda finansal oranların birçoğunun etkilendiği, etkinin boyutunun da faaliyet kiralaması kullanma yoğunluğuna ve işletmenin faaliyet gösterdiği sektöre bağlı olduğu belirtilmiştir.

Sarı, Altıntaş ve Taş (2016) tarafından yapılan çalışmada, UFRS 16'nın finansal tablolara ve finansal rasyolara etkilerinin belirlenmesi amacıyla BİST perakende işletmelerinin 2010-2014 yılları arasındaki finansal verileri kullanılmış ve Imhoff yapısal aktifleştirme yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, aktifleştirme ile birlikte toplam varlıklar ve toplam yükümlülükler artmış, yükümlülükler/özkaynak oranı artarken yükümlülükler/toplam varlıklar oranında ve aktif karlılık oranında (ROA) önemli bir değişiklik olmamıştır.

Akbulut (2017), UFRS 16 standardının kiracıların finansal tablolarına yapacağı öngörülen etkileri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada, BİST'te faaliyet gösteren 110 işletmenin 2014-2015 yılları finansal tablo ve dipnot verilerini kullanarak bir yapısal aktifleştirme yöntemi olan Imhoff yöntemi ile aktifleştirme yapmıştır. Çalışma sonucunda, toplam varlıkların ve toplam yükümlülüklerin arttığı ancak farklılıkların anlamlı olmadığı, özkaynakların ise azaldığı ve farklılıkların anlamlı ve belirgin olduğu tespit edilmiştir.

Acar, Temiz ve Aktaş (2017), UFRS 16 kapsamında faaliyet kiralalarının aktifleştirilmesinin finansal tablolar üzerindeki olası etkilerini belirlemek amacıyla BİST 100'de işlem gören perakende, telekomünikasyon, taşımacılık ve turizm sektörlerinde faaliyet gösteren 17 firmanın 2010-2016 yılları finansal verilerini kullanmıştır. UFRS 16 hükümleri doğrultusunda yapılan aktifleştirme sonuçlarına göre en çok etkilenen sektör perakende sektörüdür. Finansal oran analiz sonuçlarına göre ise kaldıraç oranlarında önemli ölçüde artış olduğu, karlılık oranlarında ise çok düşük seviyede artış görüldüğü belirlenmiştir.

Xu, Davidson ve Cheong (2017), 165 tane S&P/ASX200 firmasının finansal tablolarını yeniden düzenleyerek gerçekleştirdikleri çalışmada, faaliyet kiralalarının aktifleştirilmesini finansal durum, önemli rasyolar ve değer ilgililiği açısından test etmiştir. Çalışma bulgularına göre, finansal tabloların yeniden düzenlenmesi sonrasında özkaynak karlılığı dışında tüm varlıklar, yükümlülükler ve tüm kilit finansal rasyolar etkilenmiş, ancak kazançlardaki değişimin piyasa değerini önemli ölçüde etkilemediği görülmüştür.

Akbulut (2018), UFRS 16 standardının faaliyet kiralaması muhasebesi ile ilgili getirdiği yeniliklerin finansal etkilerinin tespit edilebilmesi için, yapısal aktifleştirme yöntemi ile bir telekomünikasyon şirketini incelemiştir. Yapılan vaka analizi (örnek olay çalışması) sonucunda, toplam varlıkların, toplam yükümlülüklerin ve borç/özkaynak oranının arttığı, toplam özkaynakların, varlık ve özkaynak karlılıklarının ise azaldığı tespit edilmiştir.

Marşap ve Yanık (2018), TFRS 16 standardının muhasebeleştirme, ölçüm ve finansal tablolara etkisi ile ilgili yaptıkları çalışmada yeni standart hükümlerini örneklerle ele almış, TFRS 16'nın uygulanması ile birlikte

finansal kaldıracın önemli oranda değişeceği, hem kiracının hem kiraya verenin amortisman muhasebeleştirilmesi sonucunda aynı varlık için iki kez amortisman raporlanmış olacağı ve gelir tablosunda raporlanan giderlerin niteliğinde değişiklik olacağı belirlenmiştir.

Pardo ve Giner (2018a), yapısal aktifleştirme yöntemi ile yükümlülükleri ve kiralama varlıklarını tahmin etmek için, 2014 yılında IBEX 35 endeksinde yer alan ve kiralama ile ilgili dipnot açıklamalarını yapan 20 işletme üzerinde çalışmıştır. Faaliyet kiralamalarının aktifleştirilmesi ile finansal rasyoların önemli ölçüde etkilendiği ve daha yüksek piyasa değerine sahip olan daha büyük firmaların FAVÖK rakamlarının daha büyük oranda arttığı görülmüştür.

Pardo ve Giner (2018b), mali kuruluşlar dışında Madrid Borsası’nda işlem gören ve ilgili dipnot açıklamalarını yapan 70 işletme ile ilgili 229 gözlem üzerinde çalışmıştır. Çalışma sonuçlarına göre faaliyet kiralaması ile ilgili dipnot açıklamalarının da piyasa katılımcıları tarafından fiyat belirlenirken kullanıldığı, faaliyet kiralaması yükümlülükleriyle ilgili dipnot açıklamalarının banka kredileri gibi diğer yükümlülük kalemlerinden farklı görülmediği ve aynı şekilde değerlendirildiği belirlenmiştir.

Morales-Diaz ve Zamora-Ramirez (2018), STOXX Total Market endeksinde yer alan ve değişik sektörlerde faaliyet gösteren 646 Avrupa işletmesinin finansal verilerine yeni bir aktifleştirme yöntemi uygulayarak, UFRS 16’nın etkilerini tahmin etmeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda toplam varlıkların, toplam yükümlülüklerin ve kaldıracın önemli ölçüde artacağı, faiz karşılama oranının düşeceği belirlenmiştir. En çok etkilenen sektörlerin perakende, ulaşım, otelcilik, yazılım ve hizmet sektörleri olacağı tespit edilmiş ve bunun sebebi olarak da faaliyet kiralaması gideri / toplam yükümlülükler (kiralama yoğunluğu) oranının yüksekliği gösterilmiştir.

Tanase, Calota ve Oncioiu (2018), UFRS 16’nın kilit performans göstergelerine etkisine odaklanan bir çalışma yapmıştır. Yapılan araştırmada, toplam varlıkların ve toplam yükümlülüklerin, amortisman ve finansman giderlerinin, işletme faaliyetlerinden nakit çıkışının artacağı; kira giderlerinin ve finansman faaliyetlerinden nakit akışının azalacağı belirlenmiştir. Ayrıca FVÖK ve FAVÖK’ün artacağı, hisse başına kazançtaki değişimin (artış/azalış) işletmeden işletmeye değişiklik göstereceği, yeni standart sayesinde kiracılar için bilanço dışı muhasebeleştirilmenin son bulmasıyla birlikte finansal tabloların karşılaştırılabilirliği artarken, sözleşmeler, kredi derecelendirmeleri, borçlanma maliyetleri ve hissedarların firma ile ilgili algılarında değişiklikler olabileceği öngörülmüştür.

Giner, Merello ve Pardo (2019) yaptıkları çalışmada, tarihi veriler kullanan çalışmaların aksine, 2016 yılı başı itibarıyla STOXX All Europe 100 endeksinde yer alan 72 işletmeyle ilgili olarak 2011-2015 yılları verilerini

dikkate alarak beş yıllık bir tahmin yapmış ve çeşitli olası senaryolar oluşturmuştur. Kiralamalarla ilgili yeni UFRS 16 standardının uygulanmasının etkilerinin tespiti için kullanılan Monte Carlo simülasyonu sonuçlarına göre, uygulamanın ilk yılı olan 2019'da yükümlülük vadesi, likidite ve aktif karlılığının azalacağı, kaldıraç ve özkaynak karlılığının artacağı, ancak 2019 sonrasında söz konusu rakamların değişmeyeceği öngörülmüştür.

Veverkova (2019), 15 Avrupa havayolu şirketi ile ilgili olarak yaptığı araştırmada, 2010-2016 dönemlerine ait finansal verileri kullanarak faaliyet kiralamaları ile ilgili olarak kaydedilmemiş varlıkları ve yükümlülükleri muhasebeleştirerek UFRS 16'nın etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Kilit finansal rasyolara olan etkiler, ROA'nın azalması, ROE'nin artması, dönen varlıklar değişmezken yükümlülüklerin artması nedeniyle cari oranın azalması ve finansal kaldıraçın artması şeklinde saptanmıştır.

Parlak ve Akdoğan (2019) BİST imalat sektörü üzerine yaptıkları araştırmada, UMS 17'yi uygulayan, kiracı konumunda olan ve finansal tablo dipnotlarında faaliyet kiralaması ile ilgili taahhüt açıklamaları bulunan 12 şirketin 2012-2016 yıl sonu raporlarını incelemiştir. UFRS 16'nın olası etkilerinin tespit edilmesi amacıyla yapılan çalışma sonuçlarına göre, faaliyet kiralaması işlemlerinin finansal tablolara dahil edilmesi sonrasında şirketler açısından daha olumsuz bir görüntünün ortaya çıkacağı öngörülmüştür.

Akdoğan ve Doğan (2020), perakende sektöründe faaliyet gösteren 6 işletmenin 2017 yılsonu raporlarındaki verilerini kullanarak faaliyet kiralaması işlemlerinden doğan ancak bilanço dışında tutulan yükümlülükleri ve kullanım hakkı varlıklarını belirlemiş ve hem TMS 17 hem de TFRS 16 kapsamında finansal oranları hesaplayarak TFRS 16 standardının etkilerini belirlemiştir. TFRS 16 uygulamasının perakende sektörü firmalarının net işletme sermayesini, likidite oranlarını ve varlık devir hızını azalttığı, finansal kaldıraç artırdığı, faaliyet giderlerinin azalması nedeniyle faaliyet karını ve faiz ve vergi öncesi karı artırdığı görülmüştür.

4. UFRS 16 KİRALAMALAR STANDARDININ İLK UYGULAMASININ BİST'TE İŞLEM GÖREN ŞİRKETLER ÜZERİNDEKİ FİNANSAL ETKİLERİ

4.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, UFRS 16 Kiralamalar standardına geçişin BİST'te işlem gören şirketler üzerindeki finansal etkilerinin tespit edilmesidir.

Öncelikle, Mayıs 2020 itibariyle BİST'de yer alan ve belirli sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin UFRS 16 Kiralamalar standardına geçiş

sonrasında finansal tablolarında raporladıkları tutarlar özetlenmiştir. Sonrasında söz konusu şirketlerin UFRS 16 standardı hiç yürürlüğe girmemiş olsaydı, UMS 17 standardı kapsamında raporlayacakları tutarlar finansal tablo dipnotları incelenerek tespit edilmiştir.

Böylece UFRS 16 standardının zorunlu olarak uygulandığı ilk yılın sonundaki finansal etkiler sektörler bazında karşılaştırmalı olarak ortaya koyulmuştur.

4.2. Çalışmanın Yöntemi ve Veri Seti

IASB’nin UFRS 16’nın olası etkilerini tespit etmek amacıyla 2016 yılında 1022 işletme üzerinde yaptığı çalışma sonucunda, kiralamalara ilişkin olarak bilanço dışı raporlama yaygınlığının değişik sektörler için oldukça farklı olduğu tespit edilmiştir. Sektörlere ilişkin bilgiler, aşağıdaki tabloda yer almaktadır (IASB IFRS 16 Leases Effects Analysis, 2016, s.15)

Tablo 1: Bilanço Dışı Kiralamalara Ait Yükümlülükleri Temsil Eden Gelecekteki Ödemelerin Aktifteki Payının Sektörel Dağılımı

Sektör	Bilanço Dışı Kiralamaların Gelecekteki Ödemeleri / Aktif Toplamı	Bilanço Dışı Kiralamaların Gelecekteki Ödemelerinin Bugünkü Değeri / Aktif Toplamı
Havayolları	%28,80	%22,70
Perakende	%28,30	%21,40
Turizm	%28,60	%20,70
Ulaştırma	%15,50	%11,60
Telekomünikasyon	%7,70	%6,10
Enerji	%7,70	%5,50
Medya	%7,00	%5,50
Dağıtımçılar	%5,40	%4,30
Bilgi Teknolojileri	%3,70	%3,00
Sağlık	%3,80	%2,90
Diğer	%2,90	%2,20

Kaynak: (IASB IFRS 16 Leases Effects Analysis, 2016, s.16)

IASB çalışması ile BİST’teki sektör sınıflandırması farklı olmakla birlikte, bu çalışma da dikkate alınarak BİST’te perakende ticaret, imalat, bilişim, inşaat ve bayındırlık ile ulaştırma, depolama ve haberleşme sektörlerinde faaliyet gösteren 227 işletmenin 2018 ve 2019 yılsonu raporları incelenmiştir.³

UFRS 16 Kiralamalar’ın ilk defa uygulanmasıyla birlikte standardın işletmelerin finansal tabloları üzerindeki etkilerinin tespiti amacıyla

³ Turcell firmasının 2018 yıl sonu raporu (UFRS 16’nın erken uygulanması nedeniyle), diğer firmaların 2019 yıl sonu raporları kullanılmıştır.

öncelikle işletmelerin KAP'ta yayınlanan bağımsız denetimden geçmiş raporları içerik analizine tabi tutularak gerekli veriler toplanmış, ardından da belirli kalemlerdeki değişim yüzdeleri hesaplanmış ve oran analizleri yapılmıştır.

Ayrıca, bir gruptaki ortalamanın (UFRS 16 öncesi) diğer gruptaki ortalamadan (UFRS 16 sonrası) önemli derecede farklı olup olmadığının tespiti için bağımlı (ilişkili) örnekler t testi yapılmıştır (İslamoğlu, 2009, s.206). Bağımlı iki örnek t testinin en önemli özelliği iki ayrı örneklem grubu olmaması, yani analizlerin aynı örneklem grubu üzerinden yapılmasıdır (Kalaycı, 2008, s.77). Bu nedenle de mevcut çalışma için kullanımının uygun olacağı belirlenmiştir.

Çalışmanın yapılabilmesi için gerekli olan verileri finansal tablo dipnotlarında açıklayan işletme sayısı 28 olup, diğer işletmeler yılsonu itibariyle ya geçişin etkileri ile ilgili hiç açıklama yapmamış, ya da yetersiz açıklama yapmıştır.

Çalışmaya dahil edilen 28 işletme ise, UFRS 16 Kiralamalar standardına geçişin her bir finansal tablo kaleminde yarattığı etkiyi (UFRS 16 öncesi, UFRS 16 etkisi ve UFRS 16 dahil raporlanan şeklinde) büyük ölçüde tek tek açıklayarak detaylı bir analize imkan sağlamıştır. Söz konusu firmaların sektörel dağılımı Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Çalışmaya Dahil Edilen Firmaların Sektörel Dağılımı

Sektör	Çalışmada Yer Alan Firma Sayısı	Toplam Firma Sayısı	Oran
Perakende Ticaret	6	12	%50,00
İmalat	12	177	%6,78
Bilişim	5	19	%26,32
İnşaat ve Bayındırlık	2	9	%22,22
Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme	3	10	%30,00
TOPLAM	28	227	%12,33

4.3. Araştırma Bulguları

Beş farklı sektörde faaliyet gösteren 28 işletmenin bazı finansal tablo kalemlerinin UFRS 16 öncesi ve UFRS 16 etkisi dahil kümülatif rakamları baz alınarak TL olarak değişim ve değişim yüzdeleri hesaplanmıştır. Ortalama değişim yüzdeleri doğrultusunda duran varlıklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar (UVYK), toplam yükümlülükler ve finansman giderleri en çok etkilenen kalemler olarak belirlenmiştir.

Tablo 3: UFRS 16 Uygulaması ile Bazı Finansal Kalemlerde Meydana Gelen Yüzdesele Değişimler

Finansal Tablo Kalemleri	UFRS 16 Öncesi Toplam Tutar (TL)	UFRS 16 Sonrası Toplam Tutar (TL)	Değişim (TL)	Değişim Yüzdesi
Dönen Varlıklar	59.895.009.164	59.605.423.123	-289.586.041	-%0,48
Duran Varlıklar	76.878.645.405	90.385.874.300	13.507.228.895	%17,57
Toplam Varlıklar	136.773.654.569	149.991.297.423	13.217.642.854	%9,66
KVYK	52.867.577.254	55.922.081.270	3.054.504.016	%5,78
UVYK	32.817.807.291	43.631.329.734	10.813.522.443	%32,95
Toplam Yükümlülükler	85.685.384.545	99.553.411.004	13.868.026.459	%16,18
Özkaynaklar	51.088.270.024	50.437.886.419	-650.383.605	-%1,27
Toplam Kaynaklar	136.773.654.569	149.991.297.423	13.217.642.854	%9,66
Hasılat	161.243.512.701	161.243.512.701	0	%0,00
Satışların Maliyeti	120.980.827.057	120.815.599.328	-165.227.729	-%0,14
Brüt Kar	40.262.685.644	40.427.913.373	165.227.729	%0,41
Esas Faaliyet Karı	11.986.928.233	13.336.009.297	1.349.081.064	%11,25
Finansman Geliri (Gideri) Ön. Faal. Karı	12.906.175.172	14.252.952.929	1.346.777.757	%10,44
Sürdürülen Faal. Vergi Öncesi Karı (Zararı)	6.937.982.897	5.987.155.301	-950.827.596	-%13,70
Dönem Karı (Zararı)	5.136.466.763	4.455.461.649	-681.005.114	-%13,26
Stoklar	13.789.786.498	13.789.786.498	0	%0,00
Genel Yönetim Giderleri	4.126.620.691	4.037.007.198	-89.613.493	-%2,17
Pazarlama Giderleri	15.810.071.492	14.744.897.245	-1.065.174.247	-%6,74
Finansman Giderleri	9.304.649.248	11.545.885.901	2.241.236.653	%24,09
Pay Başına Kazanç/Zarar	46,614	44,587	-2,027	-%4,35

19 finansal tablo kaleminin (hasılat hariç) 28 işletme için bağımlı iki örnek t testi %95 güven aralığında yapılmış olup, hesaplanan iki yönlü anlamlılık düzeyi 0,014 çıkmıştır. Bu sonuca göre UFRS 16 öncesi ve sonrası rakamları arasında genel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu söylenebilir.

Ancak çalışmaya konu her bir finansal tablo kalemi için bağımlı örnekler t testi yapılarak daha detaylı ve derinlemesine bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4: UFRS 16 Uygulaması ile Bazı Finansal Kalemlerde Meydana Gelen Değişimlerle İlgili İstatistiksel Veriler

	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	t	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Dönen Varlıklar	-207.120.223	1.154.193.653	218.122.098	-0,950	0,351
Duran Varlıklar	-1.017.057.065	2.906.726.961	549.319.762	-1,851	0,075
Toplam Varlıklar	-1.224.177.288	4.007.823.164	757.407.385	-1,616	0,118
KVYK	-279.276.097	907.550.099	171.510.848	-1,628	0,115
UVYK	-777.337.419	2.157.999.095	407.823.495	-1,906	0,067
Toplam Yükümlülükler	-1.056.613.516	3.050.097.946	576.414.331	-1,833	0,078
Özkaynaklar	-167.563.772	1.015.355.195	191.884.096	-0,873	0,39
Toplam Kaynaklar	-1.224.177.288	4.007.823.164	757.407.385	-1,616	0,118
Hasılat	-	-	-	-	-
Satışların Maliyeti	16.456.922	57.683.603	10.901.176	1,510	0,143
Brüt Kar	-16.456.922	57.683.603	10.901.176	-1,510	0,143
Esas Faaliyet Karı	-58.737.399	108.751.511	20.552.104	-2,858	0,008
Finansman Geliri (Gideri) Ön. Faal. Karı	-58.655.138	108.845.010	20.569.774	-2,852	0,008
Sürdürülen Faal. Vergi Öncesi Karı (Zararı)	32.235.153	65.261.796	12.333.320	2,614	0,014
Dönem Karı (Zararı)	22.207.147	52.091.716	9.844.409	2,256	0,032
Stoklar	-	-	-	-	-
Genel Yönetim Giderleri	3.200.482	10.192.415	1.926.185	1,662	0,108
Pazarlama Giderleri	38.041.937	92.329.294	17.448.596	2,180	0,038
Finansman Giderleri	-88.877.123	163.962.473	30.985.995	-2,868	0,008
Pay Başına Kazanç/Zarar	0,05161	0,20289	0,03834	1,346	0,19

Tablo 4’de yer alan istatistiksel verilere göre finansal durum tablosu kalemlerinin hiçbirinde %95 güven aralığında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmezken, karlılıkla ilgili kalemlerin çoğunda (Esas Faaliyet Karı, Finansman Geliri (Gideri) Ön. Faal. Karı, Sürdürülen Faal. Vergi Öncesi Karı (Zararı), Dönem Karı (Zararı)) ve pazarlama ile finansman giderlerinde iki yönlü anlamlılık düzeyinin 0,05’ten küçük olduğu, yani UFRS 16’ya geçişle birlikte anlamlı farklılıklar ortaya çıktığı ifade edilebilir.

Tablo 3’te bütün sektörler ve toplam 28 firma için kümülatif olarak hesaplanan değişimler, Tablo 5’te sektörler bazında ve ortalama olarak sunulmuştur. Tabloda yer alan yüzdelere bakıldığında, UFRS 16’ya geçişten en çok etkilenen sektörün perakende ticaret sektörü olduğu görülmektedir.

Tablo 5: UFRS 16 Uygulaması ile Bazı Finansal Kalemlerde Meydana Gelen Ortalama Değişimin Sektörel Dağılımı

	Perakende Ticaret	İmalat	Bilişim	İnşaat ve Bayındırlık	Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme
Duran Varlıklar	%84,45	%5,98	%31,39	%0,04	%36,23
KVYK	%11,05	%0,69	%1,53	%49,27	%12,92
UVYK	%589,88	%11,12	%152,57	%0,09	%79,02
Özkaynaklar	-%25,27	%0,31	-%0,13	-%0,01	-%5,80
Satışların Maliyeti	-%0,10	-%0,01	-%0,05	-%0,21	-%2,27
Genel Yönetim Giderleri	-%2,91	-%0,24	-%9,58	-	%0,00
Pazarlama Giderleri	-%7,21	-%1,98	-	-	-
Finansman Giderleri	%547,27	%3,66	%14,64	%546,79	%52,00
Dönem Karı/Zararı	-%30,75	-%0,77	-%0,55	-%0,25	-%5,30
Pay Başına Kazanç/Zarar	-%30,75	-%0,79	-%0,56	-%0,25	-%5,40

19 finansal tablo kalemi ile ilgili olarak 5 sektör üzerinden bağımlı iki örnek t testi %95 güven aralığında yapılmış olup, hesaplanan iki yönlü anlamlılık düzeylerine göre UFRS 16 öncesi ve sonrası rakamları arasında perakende ticaret sektörü dışındaki sektörlerde anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilememiştir.

Tablo 6: UFRS 16 Uygulaması ile Meydana Gelen Değişimlerle İlgili Sektör Bazında İki Yönlü Anlamlılık Düzeyleri⁴

	Perakende Ticaret	İmalat	Bilişim	Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme
Dönen Varlıklar	0,286	0,339	0,374	0,452
Duran Varlıklar	0,026	0,212	0,079	0,352
Toplam Varlıklar	0,026	0,218	0,080	0,379
KVYK	0,037	0,226	0,164	0,369
UVYK	0,031	0,215	0,191	0,358
Toplam Yükümlülükler	0,026	0,218	0,076	0,362
Özkaynaklar	0,042	0,240	0,174	0,434
Toplam Kaynaklar	0,026	0,218	0,080	0,379
Hasılat	-	-	-	-
Satışların Maliyeti	0,338	0,341	0,374	0,305
Brüt Kar	0,338	0,341	0,374	0,305
Esas Faaliyet Karı	0,016	0,155	0,066	0,232
Finansman Geliri (Gideri) Ön. Faal. Karı	0,016	0,144	0,066	0,232
Sürdürülen Faal. Vergi Öncesi Karı (Zararı)	0,026	0,250	0,155	0,565
Dönem Karı (Zararı)	0,026	0,244	0,173	0,724
Stoklar	-	-	-	-
Genel Yönetim Giderleri	0,089	0,299	0,314	0,423
Pazarlama Giderleri	0,021	0,324	-	-
Finansman Giderleri	0,019	0,186	0,058	0,098
Pay Başına Kazanç/Zarar	0,029	0,104	0,129	0,471

Perakende ticaret sektöründe ise dönen varlıklar, satışların maliyeti, brüt kar ve genel yönetim giderleri kalemleri dışındaki çalışmaya konu bütün finansal durum tablosu ve kar veya zarar kalemlerinde UFRS 16'ya geçişin anlamlı farklılık yarattığı görülmektedir.

⁴ İnşaat ve bayındırlık sektöründe yalnızca 2 firma bulunduğundan, hesaplama yapılamamıştır.

Tablo 7: UMS 17 ve UFRS 16’ya Göre Hesaplanan Finansal Oranlardaki Değişimler ve Değişimlerin Anlamlılık Düzeyleri

	Değişim Yüzdesi	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Cari Oran	-%5,19	0,324
Asit-Test Oranı	-%5,21	0,325
Kaldıraç Oranı	%2,28	0,011
KV Yük./Toplam Pasif	-%0,49	0,011
UV Yük./Toplam Pasif	%122,86	0,004
Aktif Devir Hızı	-%7,25	0,012
Faaliyet Karı/Net Satışlar	%36,81	0,001
Finansman Giderleri/Net Satışlar	%130,00	0,001
Aktif Karlılığı (ROA)	-%5,09	0,100
Özsermaye Karlılığı (ROE)	-%21,48	0,356
Net Kar Marjı	-%7,71	0,016
Faiz Karşılama Oranı	-%10,02	0,211

UMS 17’den UFRS 16’ya geçişle birlikte finansal oranlarda genel olarak bozulma olduğu göze çarpmaktadır. Tespit edilen olumsuz değişimler şu şekildedir:

- Likidite oranlarında azalış,
- Kaldıraç ve uzun vadeli yükümlülüklerin pasifteki oranında artış,
- Aktif karlılığı, özsermaye karlılığı ve net kar marjı gibi karlılık oranlarında ve aktif devir hızında azalış,
- Finansman giderlerinin net satışlara oranında artış ve faiz karşılama oranında azalış.

Yalnızca kısa vadeli yükümlülüklerin toplam pasife oranında azalış varken, bu azalışın da sebebi aslında kısa vadeli yükümlülükler artarken, uzun vadeli yükümlülüklerdeki artışın daha fazla olması nedeniyle kısa vadeli yükümlülüklerin oransal olarak daha az görünmesidir.

Faaliyet karlılığındaki artışın sebebi de faaliyet kiralamaları ile ilgili yapılan ödemelerin UMS 17’ye göre direkt faaliyet gideri olarak yansıtılması, UFRS 16’ya göre ise amortisman gideri ve finansman gideri olarak dağıtılmasıdır. Bu nedenle UFRS 16 kapsamında faaliyet gideri olarak muhasebeleştirilen tutarlar yalnızca amortisman giderinden oluştuğu ve finansman maliyetini içermediği için, UMS 17’ye kıyasla daha azdır. Zaten firmaların net dönem karlarına/zararlarına bakıldığında, karlılıklarda azalma olduğu açıkça görülmektedir.

28 firma içinde yalnızca Pegasus Hava Taşımacılığı’nın net dönem karında %4,64 artış olduğu belirlenmiştir. Karlılıktaki artışın sebebinin satışların maliyetindeki azalışın (295.566.094 TL), finansman giderlerindeki artıştan (247.322.788 TL) daha fazla olması olduğu görülmüştür. Bunun nedeninin de uçaklarla ilgili yapılan faaliyet kiralama sözleşmelerinin sürelerinin uzun

olması ve UFRS 16'ya geçişin sözleşmelerin ilerleyen dönemlerine denk gelmesi nedeniyle finansman giderlerinin düşük gerçekleşmesi olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 8: UMS 17 ve UFRS 16'ya Göre Hesaplanan Finansal Oranlardaki Değişimlerin Sektör Bazında İki Yönlü Anlamlılık Düzeyleri⁵

	Perakende Ticaret	İmalat	Bilişim	Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme
Cari Oran	0,017	0,010	0,098	0,190
Asit-Test Oranı	0,024	0,007	0,097	0,189
Kaldıraç Oranı	0,083	0,008	0,078	0,338
KV Yük./Toplam Pasif	0,002	0,350	0,777	0,439
UV Yük./Toplam Pasif	<0.001	0,061	0,176	0,370
Aktif Devir Hızı	0,005	0,021	0,020	0,381
Faaliyet Karı/Net Satışlar	0,006	0,199	0,121	0,193
Finansman Giderleri/Net Satışlar	0,004	0,051	0,051	0,066
Aktif Karlılığı (ROA)	0,344	0,480	0,298	0,368
Özsermaye Karlılığı (ROE)	0,405	0,351	0,109	0,365
Net Kar Marjı	<0.001	0,339	0,178	0,506
Faiz Karşılama Oranı	0,367	0,285	0,250	0,171

Sektörler açısından değerlendirme yapıldığında, ulaştırma, depolama ve haberleşme sektörü hariç olmak üzere, diğer sektörlerin hepsinde etkilenen tek ortak oranın aktif devir hızı (azalış yönünde) olduğu görülmektedir. Perakende ticaret ve imalat sektörlerinde likidite oranlarında da anlamlı farklılıklar olduğu (azalış yönünde) tespit edilmiştir. UFRS 16'ya geçişin finansal oranlar üzerinde yarattığı etkiler en belirgin olarak perakende ticaret sektöründe görülmekte olup, kaldıraç, aktif karlılığı, özsermaye karlılığı ve faiz karşılama oranı dışındaki bütün oranlarda anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmektedir.

5. SONUÇ

Kiracıların faaliyet kiralamalarına ilişkin varlıklarının ve yükümlülüklerinin bilanço dışında muhasebeleştirilmesine imkan sağlayan UMS 17 standardının yerini 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren UFRS 16 Kiralamalar standardı almıştır. Finansal tablo kullanıcılarına daha gerçeğe uygun bilgi sunulmasına olanak sağlayan UFRS 16 standardı, kullanıcıların daha sağlıklı kararlar alabilmek için ihtiyaç duydukları bilgilerin sağlanması için aktifleştirme modelini benimsemiştir.

⁵ İnşaat ve bayındırlık sektöründe yalnızca 2 firma bulunduğundan, hesaplama yapılamamıştır.

Bu çalışmada da 2019 yılı itibariyle yürürlüğe girmiş olan UFRS 16 standardının BİST’te işlem gören firmalar üzerindeki finansal etkilerinin belirlenmesi amacıyla 227 işletmenin 2018 ve 2019 yılsonu raporları kullanılarak içerik analizi yapılmıştır. Çalışma için gerekli olan bilgileri açıklamış olan 28 firma için hem UFRS 16 öncesi hem de UFRS 16 sonrası rakamlar dikkate alınarak çeşitli finansal oranlar hesaplanmış ve finansal verilerle ve oranlarla ilgili olarak genel ve sektörel bazda analizler yapılmıştır.

İki yönlü anlamlılık düzeylerine göre finansal durum tablosu kalemleri değerlendirildiğinde, hiçbirinde %95 güven aralığında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmemiştir. Karlılıkla ilgili kalemlerin çoğunda ve pazarlama ile finansman giderlerinde ise UFRS 16’ya geçişle birlikte anlamlı farklılıklar ortaya çıktığı görülmektedir.

UFRS 16 standardının uygulanmasıyla birlikte likidite oranlarının azaldığı, finansal kaldıraç arttığı, karlılıkla ilgili oranların azaldığı ve finansman giderlerindeki artış nedeniyle faiz karşılama oranının azaldığı tespit edilmiştir.

UFRS 16 öncesi ve sonrası için hesaplanan finansal oranlarla ilgili olarak sektörel değerlendirme yapıldığında; ulaştırma, depolama ve haberleşme sektörü dışındaki sektörlerin hepsinde anlamlı farklılık olduğu gözlenen tek ortak oranın aktif devir hızı olduğu ve söz konusu oranın bütün sektörlerde azaldığı görülmektedir. İstatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilen diğer oranlar perakende ticaret ve imalat sektörleri için likidite oranlarıdır. Genel olarak UFRS 16 uygulanmasının finansal oranlar üzerinde yarattığı etkiler en belirgin olarak perakende ticaret sektöründe görülmektedir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, daha önce yapılmış olan çalışmalarla büyük ölçüde uyumludur. Birçok çalışmada kaldıraç oranlarının artacağı, likidite ve aktif karlılığı oranlarının düşeceği öngörülmüş olup, söz konusu tespitler bu çalışma bulgularıyla tutarlıdır.

Yalnızca Acar, Temiz ve Aktaş (2017) çalışmasında karlılık oranlarında çok düşük seviyede de olsa artış olacağı belirlenmişken, bu çalışmaya konu 28 firmanın 27 tanesinde karlılıkta düşüş olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Giner, Merello ve Pardo’nun (2019) yaptıkları çalışmada da özkaynak karlılığının artacağı tahmin edilirken, bu çalışmada ele alınan 28 firmanın 26 tanesinde özkaynak karlılığında düşüş olduğu ancak bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Literatürde yapılan çalışmalarda yer alan, UFRS 16’ya geçişin en çok perakende sektörünü etkileyeceği tespiti bu çalışma ile de doğrulanmıştır. Yine çok etkileneceği düşünülen diğer bazı sektörlerle ilgili anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir. Sektörler konusunda ortak bir görüş oluşturulamamış olmasının nedeninin işletmelerin faaliyet gösterdiği

ülkelerin ekonomik koşulları ile ilgili olabileceği, aynı sektörde ama farklı ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin benzer seviyelerde faaliyet kiralamasından faydalanmıyor olmalarının mümkün olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla UFRS 16'ya geçişin etkilerinin, bir finansman aracı olarak faaliyet kiralamasını daha yoğun kullanan işletmeleri ve sektörleri daha fazla etkileyeceği, ancak bu sektörlerin ülkeden ülkeye farklılık gösterme ihtimalinin bulunabileceği öngörülmektedir.

Ayrıca işletmelerin imzaladıkları faaliyet kiralaması sözleşme sürelerinin ve kullanım hakkı varlığı amortismanı için tercih ettikleri yöntemlerin amortisman giderlerini ve finansman giderlerini etkiliyor olmaları bakımından UFRS 16'ya geçişle birlikte azalan karlılığa etkileri olacağı şüphesizdir. Ancak UFRS 16'ya geçişle birlikte anlamlı farklılık oluşan kalemleri etkileyen faktörlerin tespiti, gelecekte ayrı bir çalışma konusu olarak ele alınabilir.

Çalışma ile ilgili olarak veri toplamak amacıyla işletmelerin finansal tabloları ve dipnotları incelenirken dikkat çeken bir husus firmaların açıkladığı bilgilerin kalitelerinin farklılığıdır. UFRS 16'ya geçişin etkisi ile ilgili olarak bazı firmalar hiç açıklama yapmamış, bazı firmalar 1 Ocak itibariyle açılış bakiyelerine etkisini açıklamış, bazı firmalar 31 Aralık itibariyle yalnızca etkilenen birkaç kalemlerle ilgili olarak UFRS 16 öncesi, UFRS 16 etkisi ve UFRS 16 sonrası raporlanan şekilde bir sunum yapmış, bazı işletmeler ise finansal durum ve kar veya zarar tablolarının tamamını UFRS 16 etkisini gösterecek şekilde düzenleyerek son derece detaylı geçiş bilgileri sunmuştur. UMS 17'den UFRS 16'ya geçiş yılında, geçişin etkisi ile ilgili olarak farklı seviyelerde açıklamalar yapılmış olması, çalışma açısından önemli bir kısıt oluşturarak çalışmaya konu firma sayısını negatif etkilemiştir. Ayrıca bu farklılıkların finansal tablo kullanıcıları için karşılaştırılabilirliği azaltacağı da öngörülmektedir.

UFRS 16'ya geçişle birlikte, faaliyet kiralamalarının finansal tablolara yansıtılması genel olarak olumlu karşılanmış ve yeni standardın raporlama kalitesini artıracacağı beklenmiştir, ancak standartla ilgili eleştiriler de mevcuttur.

UFRS 16'ya getirilen eleştirilerden biri henüz bitmemiş bir proje olduğu yönündedir. Kiracı ile ilgili ikilemler ortadan kaldırılmışken, kiraya verenle ilgili sorunların devam etmesi nedeniyle hem kiracıların hem de kiraya verenlerin kullanım hakkı varlığı teorisini baz alan tek bir muhasebe modelini kullanmalarının gerekli olduğu savunulmaktadır (Bunea, 2017, s.33).

UFRS 16 kapsamında hem kiracının hem de kiraya verenin aynı varlık ve varlığın kullanım hakkı için iki defa amortisman muhasebeleştirilmesi eleştirisi (Marşap ve Yanık, 2018, s.40), kiraya veren için de tek bir muhasebe modelinin kullanılması önerilerini destekler niteliktedir. Bu

nedenle de ilerleyen dönemlerde uygulamada karşılaşılan sorunlar ve görülen eksiklikler ile ilgili öneriler de dikkate alınarak UFRS 16 standardı ile ilgili olarak güncelleme yayımlanması şaşırtıcı olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, M., Temiz, H. ve Aktaş, R. (2017). UMS 17 Kiralama İşlemleri Standardından UFRS 16’ya Geçişin Finansal Tablolar Üzerinde Etkisi: Borsa İstanbul Örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(3), 592-623.
- Akbulut, D. H. (2017). Faaliyet Kiralaması İşlemlerinin Aktifleştirilmesinin Finansal Tablolara ve Finansal Oranlara Etkisinin Borsa İstanbul Şirketleri Üzerinde İncelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(2), 456-478.
- Akbulut, D. H. (2018). Faaliyet Kiralaması İşlemlerinin Aktifleştirilmesinin Finansal Tablolara ve Finansal Oranlara Etkisi Üzerine Bir Telekomunikasyon Şirketinin Vak’a İncelemesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 78, 17-36.
- Akdoğan, N. ve Doğan, D. U. (2020). TFRS 16 Kiralamalar Standardının Finansal Tablolar Üzerine Etkisi ve Perakendecilik Sektörü Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(1), 164-191.
- Aslan, Ü. (2018). UFRS 16 Kiralamalar Standardı Kapsamında Faaliyet Kiralamasının Kiracı İşletme Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 77, 55-68.
- Bunea, Ş. (2017). Analysis of Conceptual and Technical (In)consistencies in the IFRS 16 “Leases” Accounting Model. *International Conference European Integration – New Challenges (Abstracts of the Papers Presented)*, 33-33.
- Deloitte, A Deloitte survey on the FASB’s proposed changes to lease accounting standards. How prepared is your organization to cope with these new standards?, <https://www.iasplus.com/en/binary/usa/1102usleasessurvey.pdf> (Erişim Tarihi: 12.06.2020).
- Fito, M. A., Moya, S. ve Orgaz, N. (2013). Considering the Effects of Operating Lease Capitalization on Key Financial Ratios. *Spanish Journal of Finance & Accounting*, 42(159), 341-369.
- Frecka, T. J. (2008). Ethical Issues in Financial Reporting: Is Intentional Structuring of Lease Contracts to Avoid Capitalization Unethical? *Journal of Business Ethics*, 80(1), 45-59.
- Hazır, Ç. A. (2018). Kiralama İşlemlerinin TFRS 16’ya Göre Muhasebeleştirilmesi ve Ölçülmesi. *Mali Çözüm Dergisi*, 149, 85-122.

- İslamoğlu, A. H. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri - SPSS Uygulamalı* (1. Basım). İstanbul: Beta Basım.
- Giner, B., Merello, P. ve Pardo, F. (2019). Assessing the impact of operating lease capitalization with dynamic Monte Carlo simulation. *Journal of Business Research*, 101, 836-845.
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (3. Baskı). Ankara: Asil Yayın.
- Karataş, M. (2019). TFRS 16 Kiralamalar: Yenilenen Kiralama Muhasebesi, Açıklama ve Örneklerle İşletmelere Olası Etkileri. İstanbul Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası: İstanbul. Çevrimiçi http://archive.ismmmo.org.tr/YAYINLAR/e_kitap/tfrs_16_kiralamalar.pdf.
- Marşap, B. ve Yanık, S. (2018). IFRS 16 Kapsamında Kiralama İşlemlerinin Finansal Raporlamaya Etkisinin İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 80, 23-42.
- Mellado, L. ve Parte, L. (2017). Determinants of Corporate Lobbying Intensity in the Lease Standard-Setting Process. *Spanish Accounting Review*, 20(2), 131-142.
- Morales-Diaz, J. ve Zamora-Ramirez, C. (2018). The Impact of IFRS 16 on Key Financial Ratios: A New Methodological Approach. *Accounting in Europe*, 15(1), 105-133.
- Nuryani, N., Heng, T. T. ve Julieta, N. (2015). Capitalization of Operating Lease and Its Impact on Firm's Financial Ratios. *Procedia - Social and Behavioral Sciences (2nd Global Conference on Business and Social Sciences on "Multidisciplinary Perspectives on Management and Society)*, 211, 268-276.
- Öztürk, C. (2016). UFRS 16 Kiralama İşlemleri Standardının Eski UMS 17 Standardı ile Karşılaştırılması ve Almanya ve Türkiye'de Hisse Senetleri Halka Açık Olan Hava Yolu Şirketlerinin Finansal Durumuna Etkisi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(1), 1-50.
- Öztürk, M. ve Serçemeli, M. (2016a). Impact of New Standard "IFRS 16 Leases" on Statement of Financial Position and Key Ratios: A Case Study on an Airline Company in Turkey. *Business and Economics Research Journal*, 7(4), 143-157.
- Pardo, F. ve Giner, B. (2018a). The Capitalization of Operating Leases: Analysis of the Impact on the IBEX 35 Companies. *Intangible Capital*, 14(3), 445-463.
- Pardo, F. ve Giner, B. (2018b). The Value Relevance of Operating Lease Liabilities: Economic Effects of IFRS 16. *Australian Accounting Review*, 28(4), 496-511.

- Parlak, N. ve Akdoğan, H. (2019). Faaliyet Kiralama İşlemlerinin Eski UMS 17 ve Yeni UFRS 16 Standartlarına Göre Karşılaştırmalı İncelenmesi: BİST İmalat Sektörü Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 19(58), 63-81.
- Sarı, E. S., Altıntaş, T. ve Taş, N. (2016). The Effect of the IFRS 16: Constructive Capitalization of Operating Leases in the Turkish Retailing Sector. *Journal of Business, Economics and Finance*, 5(1), 138-147.
- Serçemeli, M. ve Öztürk, M. (2016b). Yeni Finansal Raporlama Standardı “IFRS 16 Kiralama İşlemleri”nin Getirdiği Değişimler Üzerine Bir Değerlendirme. *Mali Çözüm Dergisi*, 135, 31-48.
- Tanase, A. E., Calota, T. O. ve Oncioiu, F. R. (2018). The Impact of IFRS 16 on the Companies’ Key Performance Indicators: Limits, Advantages and Drawbacks. *Academic Journal of Economic Studies*, 4(1), 54-59.
- Veverkova, A. (2019). IFRS 16 and Its Impacts on Aviation Industry. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 67(5), 1369-1377.
- Xu, W., Davidson, R. A. ve Cheong, C. S. (2017). Converting Financial Statements: Operating to Capitalised Leases. *Pacific Accounting Review*, 29(1), 34-54.